






**ODNOS TEORIJE  
KLASA I TEORIJE  
ELITA**

- 
- ▶ Dominacija teorije klasa iz više razloga:
  - ▶ ugled i značaj osnivača
  - ▶ problem terminologije (klasa je za razliku od elite neutralan termin)
  - ▶ zanemarivanje demosa
  - ▶ elitistička borba oko moći (konzervativne, Inedemokratske)

- 
- ▶ Zablude:
  - ▶ elita ne mora biti simplicistička
  - ▶ teorija elita ne mora biti elitistička (institucionalna struktura, resursi)
  - ▶ elite ne moraju biti elitističke
  - ▶ elita nije nužno nedemokratska (Sartori)
  - ▶
  - ▶ Kritika klasne teorije:
  - ▶ klasa nije grupa (Lenjin)
  - ▶ iako djeluju jedinstveno, vrlo brzo se izdvoji elita

## ▶ **EVA ECIONI-HALEVI**

- ▶ Obnavljanje teorije elita 80ih
- ▶ Četiri korjena savremene teorije elita:
  - ▶ teorija podjele vlasti
  - ▶ Veberova i Moskina analiza odnosa parlamenta i birokratije
  - ▶ razumijevanje odnosa elite i demokratije Šumpetera i Arona (regrutacija preko izbora i ravnoteza, nepovjerenje i razdvojenost)
  - ▶ teorija Lipseta i Ejzenštata (uticaj privrednog razvoja, sposobnost izlaska iz krize, diferencijacija i konsezus)

- 
- ▶ Eva Ecioni-Halevi elite određuje kao grupe ljudi koje imaju veliki udio u moći na bazi kontrolisanja resursa.
  - ▶ Glavni izvori:
  - ▶ Izvori fizičke prisile
  - ▶ administrativno-organizacioni izvori (sposobnost organizovanja ljudi i kontrole organizacionih struktura, poput birokratskih organizacija)
  - ▶ simbolički izvori (znanje, informacije, sposobnost manipulacije simbolima u konstruisanju realnosti kod drugih)
  - ▶ materijalno – ekonomski izvori
  - ▶ psihopersonalni izvori (harizma, energija..)

- ▶ U svakom razvijenom društvu imamo sledeće elite:
- ▶ političku elitu; to su nosioci političkih položaja: članovi vlade, članovi moćnih parlamentarnih ili kongresnih komiteta, prvaci velikih parlamentarnih stranaka
- ▶ upravno – državnu elitu; to su vrhovni ešaloni administracije, vojske i policije
- ▶ sudsku elitu; to su sudije vrhovnih ili ustavnih sudova
- ▶ privrednu elitu: nju čine aktivni vlasnici i menadžeri velikih preduzeća
- ▶ radničko-sindikalnu elitu; nju čine vrhovni ešaloni radničkih udruženja i sindikata
- ▶ medijska elita; sastavljena je od novinara i uradnika najuticajnijih javnih glasila (pre svega TV);
- ▶ akademska elita; čine je najuticajniji naučnici i univerzitetski radnici
- ▶ elitu društvenih pokreta; lideri glavnih društvenih pokreta
- ▶ podjela unutar elita po hijerarhiji

## ▶ AUTONOMIJA ELITA


- ▶ u odnosu na resurse fizičke prinude
- ▶ u odnosu na materijalne resurse
- ▶ u odnosu na administrativno-organizacione resurse (univerzitet u odnosu na vladu)
- ▶ u odnosu na simboličke resurse (protok informacija)
- ▶ relativna nezavisnost elita
- ▶ na Zapadu na većem nivou autonomija elita
- ▶ medijska, intelektualna, sudska
- ▶ odnos javnosti i elite



## ▶ KRISTOFER LAŠ

- ▶ kritika savremene elite koju čine elite koje manipulišu informacijama-cerebralna aristokratija
- ▶ “To su ljudi koji žive u svetu apstraktnih koncepata i simbola koji se protežu od cijena na berzi do vizuelnih prikaza”
- ▶ simbolički analitičari završavaju najbolje univerzitete, zapošljavaju se u transnacionalnim preduzećima ili ustanovama, jedini kontak sa mjesnim stanovništvom preko poslužitelja.
- ▶ podstiču multikulturalizam, izolovani bogatstvom od stvarne zajednice
- ▶ nepoštovanje prema manuelnom radu, ideologija kreativnog rada



- 
- ▶ ideološka frakcija na univerzitetima kao glavne probleme potencira mizoginiju, homofobiju, nacionalizam, zapostavljajući klasne problem, problem porodice
  - ▶ novi dogmatizam
  - ▶ stara elita je govorila o obavezama, nova svojim problemima (mladalacke akne)
  - ▶ demografska katastrofa, rasturanje porodice
  - ▶ srednja klasa 1970. 65%, 1987.58%
  - ▶ srednja klasa nosilac demokratije i nacije
  - ▶ insistiranje na nadnacionalnim institucijama

## ▶ **ISKUSTVENA ISTRAŽIVANJA ELITE**

- ▶ Nekoliko je pitanja na koje su istraživači elite tražili odgovor u svojim iskustvenim ispitivanjima:
- ▶ Da li je elita stvarno povezana, samosvesna i zavjerenička?
- ▶ Postoji li između njenih pripadnika takmičenje ili konsensus?
- ▶ Koliki je broj članova elite, i imaju li zajedničke interese i vrednosti?
- ▶
- ▶ Teškoće istraživanja elita:
- ▶ Najpre, nije lako odrediti uzorak.  
Koga tačno uzeti kao predstavnika elite?
- ▶ Zatim, kako do njih doći?
- ▶ Kako ih navesti da prihvate intervju ili popune upitnik? Konačno, kako doći do istinitih podataka?


- ▶ Tokom 50-ih i 60-ih godina razvijeno je 4 vrste pristupa u istraživanju društvenih elita:



- ▶ 1. preko institudionalnih pozicija (Rajt Mils)
- ▶ 2. preko socijalnog zaleđa i obrazaca regrutacije (Pol Feris)
- ▶ 3. preko ugleda (Flojd Hanter)
- ▶ 4. preko odlučivanja (Robert Dal)

- ▶ **RAJT MILS**

- ▶ članovi elite su oni koji donose odluke sa krupnim posledicama koje ce osjećaju na nacionalnom ili globalnom nivou
- ▶ ekonomija, politika, vojska

- 
- ▶ elite su grupe sa prepoznatim elementima samosvijesti i koordinisanja, lako prelazanje iz jedne u drugu
  - ▶ privredna elita bar 30 miliona dolara, obhvaćeno istraživanjem 1900, 1925, 1950
  - ▶ “akumulacija šansi”
  - ▶ drugi dio ekonomske elite čine izvršni rukovodioci
  - ▶ politička elita-kooptiranje od strane establišmenta
  - ▶ vojna elita-glavni organizator naučnih i tehnoloških istraživanja



▶ **POL FERIS**

▶ -istraživanje veza koje postoje među zaposlenima londonske četvrti City

▶ potiču iz 23 porodice i šest škola

▶ **FLOJD HANTER**


▶ Istraživanje ugleda u Atlanti


▶ **ROBERT DAL**

▶ kritika Milsa I Hantera

▶ istraživanje elite u Nju Hevenu 1950-1959

▶ donošenje odluka u sferi gradskog razvoja, školstva imenovanja

- 
- ▶ Dal je pošao od pretpostavke da postoje tri kategorije potencijalnih lidera koji svoju moć zasnivaju na bogatstvu, statusu i vlasti
  - ▶ Kao znak uticaja uzeo je učestalost kojom određena ličnost pokreće važne inicijative uprkos otporima, sposobnost veta na inicijative drugih, i na kraju, davanje inicijative koje se bez otpora realizuju.
  - ▶ pluralizam elita
  - ▶ **RASISTIČKA TEORIJA ELITA**
  - ▶ rasizam počiva na pretpostavljenoj, a nedokazanoj prirodnoj nejednakosti ljudskih rasa.
  - ▶ inferiorne rase nijesu sposobne da održavaju društveni i politički život na višm kulturnom nivou
  - ▶ kolonijalizam uzrok rasizma

- 
- ▶ dvije rasističke teorije:
    - ▶ inferiornost crne rase
    - ▶ inferiornost Jevreja
  - ▶ arijevska rasa-indoevropski jezik
  - ▶ Artur Gobino, antidemokrata
  - ▶ oslanjanje na socijaldarvinizam
  - ▶ Stjuart Čemberlen